

Ifjúsági könyvtárak Németországban

2008. október 2-án a Goethe Intézetben Janette Achberger, a hamburgi Hoeb4U ifjúsági könyvtár vezetője, a Német Könyvtári Szövetség gyermek- és ifjúsági könyvtári szakértői csoportjának tagja tartott egy érdekes beszámolót arról, milyen új kezdeményezésekkel lehet a könyvtárat vonzóvá tenni a fiatalok számára.

Előadásának első részében Achberger asszony a németországi ifjúsági könyvtári munkáról beszélt. Németországban a figyelem középpontjába a 90-es évek elején kerültek a könyvtárak, amikor a PISA-felmérésen nagyon rossz eredményt értek el a német fiatalok. Elkezdtek keresni, mi lehet ennek az oka, így fordultak a könyvtárakhoz. Új koncepciókat dolgoztak ki, új projekteket indítottak a fiatalokkal folyó könyvtári munkával kapcsolatban.

Egyre több német könyvtár ismeri fel, hogy az ifjúsági részleget szét kell választani a gyermekkönyvtártól, és külön részleget rendez be a tiniknek. A hangsúlyt legtöbbször az iskolára és a tanulásra helyezik, de gyakran megtalálhatók a szabadidő eltöltését szolgáló médiumok is.

A fiatalok részlegeit megkülönböztetik egyedi kialakítással, könyvtári renddel, speciális érdeklődési körök kiemelésével. Ritkábban, de az is előfordul, hogy saját helyiség áll az ifjúsági könyvtár rendelkezésére. Néhány ifjúsági könyvtár iskolaépületben található, és szoros együttműködést alakít ki az iskolával. Az önálló ifjúsági könyvtárak – a drezdai és a hamburgi - kivételnek számítanak.

A Német Könyvtári Szövetség (DBV) munkacsoportjában gyermek- és ifjúsági könyvtári szakértők dolgozzák ki a kollégáknak szánt anyagokat, szakmai előadásokat és továbbképzéseket. Internetes portáljukon ötleteket adnak, ismertetik a bevált gyakorlatokat, és a továbbképzések anyagát teljes terjedelmükben közzéteszik.

2000-ben, Drezdában jött létre Medien@age néven az első önálló ifjúsági könyvtár. Megnyitásában fontos szerepet játszott a Bertelsmann Kiadó alapítványa, amely finanszírozta a projektet. A Medien@age fő célcsoportjai a 13-25 év közötti iskolások és szakképzésben résztvevők. Aktuális médiumokat kínálnak az ifjúság számára fontos érdeklődési területekről. Állományukban a tantárgyakhoz kapcsolódó témakörök mellett hangsúlyt kapnak az új médiumok és a helyben használható multimédiás eszközök is.

A könyvtár Drezda központi részén egy épület legfelső emeletén található. Az épület többi részében könyvesboltok, médiaüzletek vannak.

Egy ifjúsági információs központtal működnek együtt, ennek munkatársai bent ülnek a könyvtárban, és a fiatalok rendelkezésére állnak.

Napjainkra a Bertelsmann Kiadó e célra elkülönített pénze elfogyott, a könyvtár további finanszírozása megoldandó feladat.

Előadása második részében Achberger asszony saját könyvtárát, a hamburgi Hoeb4U ifjúsági könyvtárat mutatta be.

2003-ban a hamburgi városi könyvtár kialakított egy ifjúsági médiumokkal foglalkozó részt, még inkább elhatárolva ezzel az ifjúsági részleget a gyermekkönyvtártól. Ezt követte 2005-ben a Hoeb4U ifjúsági könyvtár tervezése és kialakítása. 2005. december 9-én nyitotta meg kapuit a nyilvánosság számára a hoeb4U, Hamburg első, Németország második önálló ifjúsági könyvtára.

Hamburg központi részén, egy régi gyárépületben vannak, mozival, éttermekkel és kulturális intézményekkel együtt. Ez egy olyan kerület, ahol 27000 fiatal él, 20 %-uk bevándorló. A 220 m²-es könyvtár berendezése szokatlan hajlított, világító pultjaival, modern ülőbútoráival,

fémpolcaival, fényelemeivel. Ezek vásárlásába bevonták a fiatalokat, az ő ízlésük szerint alakították ki a könyvtár belsejét. A könyvtárban a piros szín dominál.

A 14-24 év közötti fiatalokat, fiatal felnőtteket szólítják meg, azt a korosztályt, amely a könyvtárat csak az iskolai kötelező olvasmányok miatt látogatta meg, és már egyáltalán nem használja. Ezt a csoportot szeretnék egyedi koncepciójuk révén visszanyerni, ezért a Hoeb4U egy tisztán szabadidős könyvtár, amely az új médiumokat aktuális színvonalon kínálja.

Állományuk 12000 darabos, ennek felét könyvek alkotják, másik felét hangoskönyvek, cd-k, dvd-k, különféle rendszereken játszható játékok, folyóiratok (kb. 40 db) és divatos társasjátékok.

Németországban törvény írja elő, hogy mit hány éves korban kölcsönözhetnek, ezt szigorúan betartják. 18 éven felülieknek szóló anyagokat nem vesznek.

A könyvtárosok csak visszavesznek, a kölcsönzést, hosszabbítást mindenki önállóan bonyolítja magának. A kikölcsönzött dokumentumokat bármelyik kerületi könyvtárban is vissza lehet adni, egy futárszolgálat működik, amely körbejár a kerületi könyvtárakban, és minden könyvet visszazállít eredeti helyére. (Számítógépes rendszeren nyomon követhető a dokumentum útja, hogy éppen hol tart, mikor lesz újra kikölcsönözhető.)

Sajátos személyzeti koncepciót alakítottak ki, az ún. junior-modellt. A könyvtárnak csak három állandó munkatársa van, mellettük minden évben 4-6 olyan fiatal alkalmaznak, akik még tanulnak, 18-20 évesek. Ők egy évig dolgoznak a könyvtárban, a gyakorlatban tanulják meg a szakmát. Teljes önállóságot élveznek, saját maguknak osztják be a munkaidejüket és a szabadságukat is. Az állandó munkatársak csak akkor segítenek nekik, ha kérik.

Ezek a fiatalok jobban ismerik a legaktuálisabb trendeket, mint az idősebbek, jobban tudják, mire van saját korosztályuknak igénye. Ezért segítenek a beszerzésben is.

Honlapjukon információk találhatóak az ifjúsági könyvtárral kapcsolatban, tájékoztatnak rendezvényeikről, új beszerzéseikről. Egy online shopot is működtetnek, ahol a könyvtár emblémájával ellátott pólókat, kulcstartókat és egyéb apróságokat lehet vásárolni. Tervbe van véve egy olyan fórum létrehozása, ahol kívánságaikat mondhatják majd el a fiatalok.

Működésüket a tartományi kultúrhatóság finanszírozza, a szükséges pénz 5 %-át saját bevételből kell megteremteniük. Ha ez nem sikerül, emelniük kell az amúgy is elég magas beiratkozási díjakat.

Rendezvényeikben a médiumokat veszik alapul, általában valamilyen médiával összefüggő rendezvényt csinálnak (pl. manga rajz- és kosztümversenyt, PC-workshop). Egy közeli kiadóval együttműködve létrehoztak egy olvasókört, amelynek tagjai havonta egyszer találkoznak. Rendszerint a közeljövőben megjelenő könyvekről beszélgetnek, részt vesznek a könyv kialakításában, szerzőkkel találkoznak, felolvasásokat tartanak.

Az első számok azt mutatják, hogy ez a koncepció bevált: 2006-ban már a 100000. kölcsönzést regisztrálták.

Laczkó Katalin